

**Delany S., Scott D., Dodman T., Stroud D. (eds). 2009.
An Atlas of Wader Populations in Africa and Western Eurasia.
Wetlands International, Wageningen, The Netherlands**

W roku 2009 pod patronatem Wetlands International i przy współpracy z International Wader Study Group ukazał się monumentalny atlas omawiający występowanie siewkowców na obszarze Europy, Afryki oraz południowo-zachodniej i centralnej Azji. Materiały do książki gromadzone były przez 10 lat, a udało się je zebrać dzięki współpracy około 15 tysięcy wolontariuszy, sieci współpracowników krajowych oraz kilkudziesięciu cenzusów liczebności wykonanych na poszczególnych obszarach, w tym specjalnych ekspedycji w najmniej poznane tereny. Na 524 stronach zaprezentowano opisy 90 gatunków siewkowców, które wykonało 25 autorów. W początkowej części książki redaktorzy omówili m.in. metody zbierania danych i wyznaczania kryteriów dla poszczególnych gatunków oraz kluczowych miejsc ich występowania. Przedstawiono tu też szacunki oraz trendy liczebności poszczególnych gatunków i ich różnych populacji geograficznych. Znajdziemy tu także wykaz najbardziej zagrożonych gatunków, umieszczonych na „Czerwonej liście IUCN” oraz listę miejsc gromadzących ponad 40 tysięcy siewkowców.

Główną częścią książki są opisy poszczególnych gatunków, przedstawione w schematyczny sposób i uzupełnione ogromem informacji. Na omówienie każdego gatunku składają się dane o rozmieszczeniu i liczebności różnych populacji lęgowych lub podgatunków, przebiegu wędrówek, położeniu zimowisk oraz kluczowych miejscach występowania, gromadzących co najmniej 1% populacji. Zamieszczono tu też informacje o wymaganiach siedliskowych i statusie ochronnym. Teksty wzbogacono kolorowymi zdjęciami prawie wszystkich gatunków oraz tabelami z wykazem najważniejszych obszarów ich występowania, zarówno w okresie lęgowym, jak i pozalęgowym. Bardzo ważną częścią opisu są przejrzyste, a zarazem wypełnione bardzo dużą dawką informacji mapy. Pokazują one obszary gniazdowania, miejsca występowania gatunku w sezonie pozalęgowym, główne szlaki migracyjne poszczególnych podgatunków oraz miejsca największych ich koncentracji. Na mapach starano się pokazać również niewielkie obszary występowania danego gatunku, a nawet miejsca pojedynczych przypadków gniazdowania poza stałym arealem lęgowym. Z perspektywy polskiego czytelnika rzucają się w oczy pewne braki lub błędne zaznaczenia na obszarze naszego kraju. W przypadku szczytaka *Himantopus himantopus* zaznaczono tylko miejsce pierwszego lęgu nad jez. Świdwie, natomiast na mapie rozmieszczenia szablodzioba *Recurvirostra avosetta* brak jakiegokolwiek stanowiska lęgowego z Polski. Według mapy w Atlasie obszar gniazdowania kulona *Burhinus oedicnemus* przebiega przez południowo-wschodnią Polskę, a biegus zmienny *Calidris alpina* lęgnie się prawie na całym naszym wybrzeżu. Podobne rozbieżności znajdziemy także w odniesieniu do bekasika *Lymnocyptes minimus* i brodzca pławnego *Tringa stagnatilis*. Wynikają one z tego, że ani tekst ani mapy nie były konsultowane w całości z polskimi ornitologami. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku innego wydawnictwa „Atlas of Anatidae Populations in Africa and Western Eurasia”, także sygnowanego przez Wetlands International, gdzie autorzy nie ustrzegli się o wiele poważniejszych błędów dotyczących występowania ptaków w naszym kraju (Meissner 1997). Na ogromną liczbę 1079 zacytowanych źródeł literaturowych, autorami 12 (1,1%) są Polacy. W spisie tym nie uwzględniono np. książki Awifauna Polski (Tomiałojć & Stawarczyk 2003), co umożliwiłoby autorom skorygowanie wyżej wymienionych błędów. Jednak te drobne niedociągnięcia z pewnością nie obniżają bardzo wysokiej oceny książki.

W Atlasie zawarto informacje o 149 podgatunkach siewkowców zasiedlających obszar Afryki i zachodniej Eurazji, także tych skrajnie nielicznych lub występujących na izolowanych obszarach. Przykładowo, z książki możemy się dowiedzieć o sieweczce madagaskarskiej *Charadrius thoracicus* zasiedlającej południowo-zachodnie wybrzeże Madagaskaru, której populacja liczy tylko 3100 osobników, albo o jeszcze rzadszej (200–220 osobników) sieweczce atlantyckiej *Ch. sanctaehelena* gniazdującej na małej wyspie Święta Helena na południowym Atlantyku. Interesujące jest także przedstawienie na mapie wszystkich stwierdzeń wymierającego (populacja poniżej 50 osobni-

ków!) kulika cienkodziobego *Numenius tenuirostris*. Dawne stwierdzenie tego gatunku na Mierzei Wiślanej błędnie oznaczono tam jako niepewne. Książkę kończy wykaz 876 obszarów z 85 krajów, kluczowych dla poszczególnych gatunków (gromadzących ponad 1% osobników danej populacji). Wśród nich można odszukać dwa obszary z Polski (doliny: Biebrzy i Tyśmienicy), ważne dla populacji rycyka *Limosa limosa*, choć podane tam liczebności wydają się dość zagadkowe.

Podsumowując, omawiany Atlas zawiera potężną dawkę wiedzy i może stanowić wzór dla innych tego typu opracowań. Dla wszystkich osób interesujących się oraz badających siewkowce powinien być pozycją obowiązkową.

Literatura

- Meissner W. 1997. Scott D. A., Rose P. M. 1996. Atlas of Anatidae Populations in Africa and Western Eurasia. Not. Orn. 38: 74–75.
Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Łukasz Ławicki, Włodzimierz Meissner